

Opiskeluhuollon omavalvontamalli

Opiskeluhuollon omavalvonnasta säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287 /2013) 26 pykälässä. Laki velvoittaa koulutuksen järjestäjän vastaamaan opiskeluhuollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta yhteistyössä oppilaitoksen sijaintikunnan opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa

Lain 7 ja 8 pykälissä säädettyjen opiskeluhuollon palvelujen ohjauksesta ja valvonnasta säädetään lisäksi sosiaalihuoltolain (710/1982) 3. pykälässä ja kansanterveyslain (66/1972) 2 pykälässä.

Aluehallintovirastolla on oikeus oma-aloitteisesti ottaa tutkittavaksi, onko koulutuksen järjestäjä järjestänyt 6 §:ssä säädetyn opetus suunnitelman mukaisen opiskeluhuollon tämän lain mukaisesti.

EHO-malli

Koulutuskeskus Sedun koordinoimassa Ennaltaehkäisy, hyvinvointi ja osallisuus opiskeluhuollossa (EHO) – hankkeessa on laadittu ja pilotoitu malli koulutuksen järjestäjän ja oppilaitosten opiskeluhuollon omavalvonnan toteuttamiseen.

EHO-mallissa omavalvonta perustuu koulutuksen järjestäjän opiskeluhuollon ohjausryhmän koordinointiin ja oppilaitosten tai opetusyksiköiden toiminnan itsearviointiin neljällä eri tasolla.

Jatkuva seuranta =jakso- tai kk-seuranta + lukuvuositason koonti

- Työajanseurannat yhteisöllisen ja yksilöllisen opiskeluhuollon osalta
- Palvelujen käyttö ja palvelujen ajalliset toteutumiset
- Sopimusten toteutumisen seuranta

Lukuvuositaso = lukuvuoden toteutumisen arviointi oppilaitoksissa / opetusyksiköissä

- Opiskeluhuoltoryhmien itsearviointi opiskeluhuollon tarkistuslistaa käyttäen
- Opiskelijakyselyjen tulosten arviointi opiskeluhuollon näkökulmasta

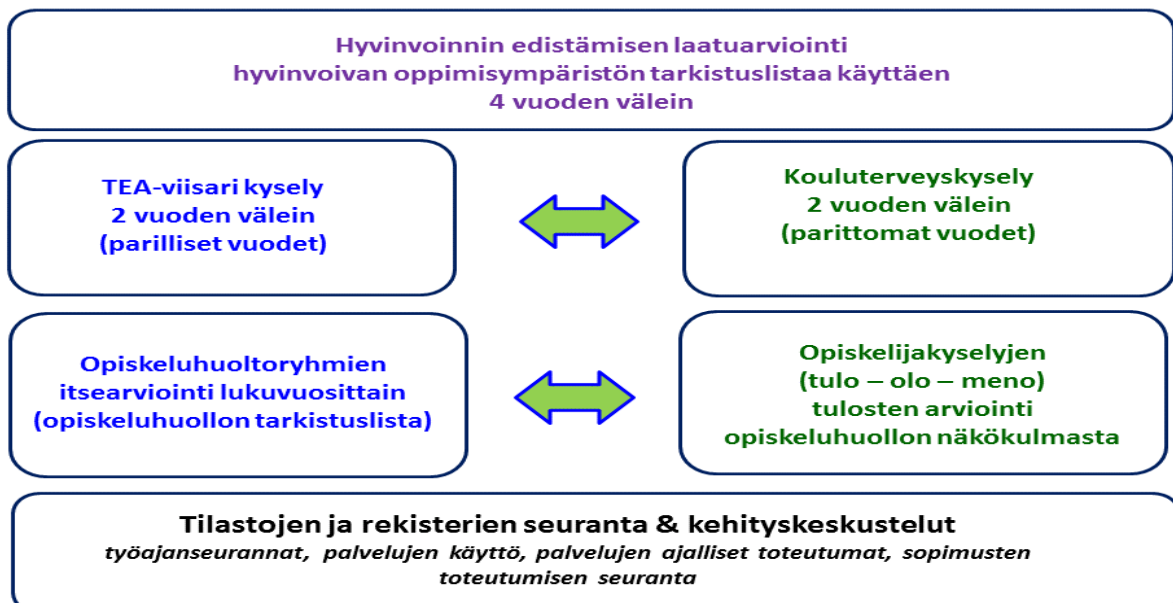
Valtakunnallisen tiedonkeruun hyödyntäminen 2 vuoden välein

- Koulutuksen järjestäjän toimenpiteitä arvioiva TEA-viisari kysely parillisina vuosina
- Kouluterveyskyselyn hyödyntäminen parittomina vuosina

Koulutuksen järjestäjä –tasoinen hyvinvoivan oppimisympäristön toteutumisen itsearviointi

- Hyvinvoivan oppimisympäristön tarkistuslistan mukainen arviointi 4 vuoden välein
- Tuloksia hyödynnetään opiskeluhuollon ohjausryhmän kehittämistyössä ja kuntien hyvinvointisuunnitelmien päivityksessä.

Opiskeluhuollon omavalvonnan kokonaisuus

Liite 2 Omavalvonnan tarkistuslistat

Opiskeluhuollon tarkistuslistojen avulla voidaan arvioida opiskeluhuollon toteutumista ja toiminnan laatua suhteessa lainsäädännön tarkoittamiin tavoitteisiin. Tarkistuslistoja on kolme:

- Koulutuksen järjestäjän tarkistuslista
- Oppilaitoksen / opetusyksikön tarkistuslista
- Monialaisen yhteistyön toteutumisen tarkistuslista

Tarkistuslistat sisältävät opiskeluhuollon lain yksityiskohtaisissa perusteluissa esitettyjen tavoitteiden mukaisia väittämiä. Väittämien alakohtina on yksityiskohtaisempia osoittimia, joiden avulla väittämän kokonaisuutta voidaan arvioida.

Arviointi on 3-portainen: 0 tarkoittaa, että väittäjä tai osoitin ei toteudu. 1 tarkoittaa toiminnan toteutuvan, mutta kaipaavan kehittämistä, joko omassa, sopimusosapuolen tai molempien toiminnassa. 2 tarkoittaa toiminnan toteutuvan lain tarkoittamassa hengessä riittävän hyvin. Tarkistuslistoilla on siis tarkoitus kartoittaa kehittämistarpeita siten, että 0-kohdat nousevat ensisijaisiksi kehittämiskohteiksi. Tavoitteena tulee olla tila, jossa arvioinnissa ei ole yhtään 0-arvosanaa ja pidemmällä tähtäimellä arvosanan 2 tulisi olla hallitseva arvosana ($KA > 1,5$).

Koulutuksen järjestäjä voi toteuttaa arvioinnin myös 4-portaisena, jolloin ei ole ns. keskimääräistä arvoa. Asiat eivät toteudu lainkaan, toteutuvat huonosti, toteutuvat riittävän hyvin tai toteutuvat erittäin hyvin.

Numeroarviointia tärkeämpää on yhteisen kielen ja yhteisen toimintakulttuurin kehittäminen. Onkin tärkeää, että arviointi toteutetaan keskustelutilaisuuksina. Tilaisuuksissa syntyy usein välittömiä kehittämistarpeita ja ideoita. Ne tulisi kirjata ylös arvioinnin yhteydessä.

Tarkistuslistat ovat muokattavissa erilaisten koulutuksen järjestäjien, oppilaitosten ja opiskeluyksiköiden tarpeisiin lataamalla ns. peruslomakkeet word-muodossa ja muokkaamalla niitä omaan toimintaympäristöön osana arviointityötä.

Koulutuksen järjestäjille ja oppilaitoksille on laadittu myös hyvinvoivan oppimisympäristön malli ja siihen liittyvä tarkistuslista, jolla kartoitetaan terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen johtamisen, opetuksen järjestämisen, opetuksen sisältöjen ja opetuksen tukipalvelujen näkökulmasta.

Hyvinvoivan oppimisympäristön tarkistuslistan avulla on tarkoitus arvioida koulutuksen järjestäjän ja sen oppilaitosten tai opetusyksiköiden terveyden ja hyvinvoinnin toteutumista laajana laadullisena terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen arviointina. Hyvinvoivan oppimisympäristön arviointi suositellaan tehtäväksi noin 4 vuoden välein siten, että tuloksia voidaan hyödyntää kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman päivityksissä. Laatuarvioinnin tarkoitus on kartoittaa koulutuksen järjestäjien ja sen oppilaitosten tai opetuspisteiden opiskeluhuollon toteutuminen niin koulutuksen järjestäjän kuin kuntasektorin vastualueilla ja lisätä kaikkien toimijoiden yhteistyötä tekemällä toiminnasta näkyvää.

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhuollon tarkistuslista

0 = Ei toteudu, 1 = Toteutuu, mutta selkeä kehittämistarve, 2 = Toteutuu riittävän hyvin

0-1-2

Koulutuksen järjestäjän ja oppilaitosten sijaintikuntien yhteistyö toimii

- Koulutuksen järjestäjällä on edustaja kunnan/kuntien nuorten ohjaus- ja palveluverkostossa.
- Kuntatasoinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma tunnetaan opiskeluhooltoryhmissä
- Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon toimintaohjelma on valmisteltu yhteistyössä oppilas- ja opiskelijahuollon, sosiaalihuollon ja opetustoimen kanssa. Toimintaohjelman tarkistamisesta ja päivittämisestä huolehditaan.
- Koulutuksen järjestäjällä on sopimukset opiskeluhuollon sosiaali- ja terveyspalvelujen toteuttamisesta oppilaitosten kuntien ja tarvittaessa palveluja tuottavien kuntayhtymien kanssa.
- Opiskelijahuoltoa ja kodin ja oppilaitoksen yhteistyötä koskevat opetussuunnitelman osat on laadittu koulutusyksikön sijaintikunnan tai kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa.

Opiskeluhoolto toteutuu opiskelijoille tasa-arvoisesti oppilaitoksen tai opetuspisteen sijaintikunnasta riippumatta.

- Palvelut ovat opiskelijoille tasapuolisesti saatavilla koulutuksen järjestäjän eri oppilaitoksissa ja toimipisteissä.
- Opiskeluhoolto on kirjattu koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelman osaksi lakien, asetusten ja ohjeiden mukaisesti.
- Opetussuunnitelmassa on opiskeluhuollon tavoitteita edistäviä toimintaohjeita opinnoissa etenemisen seurannasta sekä välittömästä ongelmiin puuttumisesta.
- Opiskelijahuollosta on laadittu prosessikuvaus ja opiskeluhoolto on organisoitu koulutuksen järjestäjän organisaatio ja toimintaympäristö huomioiden toimivaksi ja lain tarkoitusta palvelevaksi.
- Opiskeluhuollon toimintaa ohjaavat selkeät tavoitteet joiden toteutumista seurataan.
- Opiskeluhooltotyöhön on varattu riittävät resurssit ja siihen osallistuminen on kirjattu toimenkuviin. Henkilöstö tuntee vastuualueisiinsa liittyvien säännösten ja määräysten merkityksen omassa toiminnassaan.
- Opiskeluhuollossa korostuu opiskelijoiden neuvonta, ohjaus ja opiskelijan kasvun tuki kaikissa opiskelun vaiheissa ja opettajat osaavat ohjata opiskelijoita heidän tarvitsemiinsa palveluihin.

<p>Oppilaitosten opiskeluhoollon toteutumista seurataan</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oppilaitoksilla / opetusyksiköillä on oppilaitoskohtaiset opiskeluhoitosuunnitelmat • Koulutuksen järjestäjällä on käytössä opiskeluhoollon omavalvontajärjestelmä, jonka avulla arvioidaan koulutuksen järjestäjän ja oppilaitosten opiskeluhoitosuunnitelmien toteutumista • Opiskelijoiden terveys-, turvallisuus- ja viihtyvyyskokemuksia kartoitetaan säännöllisesti. • Kyselyjen tuloksista ja niistä syntyvistä kehittämistoimenpiteistä tiedotetaan henkilöstölle, opiskelijoille ja huoltajille. 	
<p>Opiskelijat tulevat kuulluiksi ja he voivat vaikuttaa opiskeluyhteisössä</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koulutuksen järjestäjällä on oppilaitoksissa opiskelijakunta ja sitä ohjaava henkilöstön edustaja. • Opiskelijakunnan hallitusta kuullaan opiskeluhoollon suunnitelmista ja palvelujen saatavuudesta. • Lisäksi oppilaitoksilla on muitakin opiskelijoiden kuulemisen käytäntöjä. 	
<p>Oppilaitoksen ja kodin yhteistyö on kirjattu opetussuunnitelmiin</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opetussuunnitelma kodin ja oppilaitoksen yhteistyön sekä opiskelijahuollon osalta on laadittu yhteistyössä niiden viranomaisten kanssa, jotka vastaavat kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien toimeenpanosta. • Koulutuksen järjestäjällä ja oppilaitoksilla on opetussuunnitelmaan perustuva suunnitelma huoltajien kanssa tehtävästä yhteistyöstä. 	
<p>Koulutuksen järjestäjä ja sen oppilaitokset toteuttavat opiskeluhoollon monialaisena yhteistyönä alueen toimijoiden vahvuuksia hyödyntäen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koulutuksen järjestäjällä on sopimukset sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista kaikille oppilaitoksille ja yksiköille siten, että kaikki opiskelijat ovat palvelujen piirissä ja palvelut toteutuvat oppilaitos- /opetusyksikkötasolla. • Koulutuksen järjestäjä ja oppilaitokset tekevät yhteistyötä myös nuorisotoimen ja kolmannen sektorin kanssa <p><i>kts. erillinen monilaisen yhteistyön tarkistuslista.</i></p>	

Oppilaitoksen / opetusyksikön opiskeluhuollon tarkistuslista

0 = Ei toteudu, 1 = Toteutuu, mutta selkeä kehittämistarve, 2 = Toteutuu riittävän hyvin

0-1-2

Oppilaitoksen opiskeluhuollon suunnitelma yhdessä terveyttä, turvallisuutta ja viihtyvyyttä koskevien määräysten ja ohjeiden kanssa muodostavat hyvinvointia edistävän kokonaisuuden.

- Oppilaitoksessa tai opetuspisteessä on opiskeluhuollon suunnitelma ja sen toteutumista seurataan.
- Järjestyssäännöt ja muut oppilaitoksessa sovellettavat järjestys- ja turvallisuusmääräykset ja ohjeet edistävät sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä oppilaitosyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä.
- Lakisääteiset suunnitelmat ja toimintaohjeet ovat ajan tasalla ja ne tunnetaan.
 - Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma
 - Suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
 - Oppilaitoksen päihdeohjelma (koskee erityisesti SORA-lain piiriin kuuluvia aloja)
 - Varhaisen puuttumisen toimintaohjeet
 - Toimintaohjeet käyttäytymishäiriöiden, väkivallan, tapaturmien, onnettomuuksien ja kuolemantapausten varalta
 - Kriisisuunnitelma

Opiskeluhuollon tavoitteiden toteutumista seurataan ja arvioidaan.

- Oppilaitoksella on käytössä opiskeluhuollon omavalvontajärjestelmä.
- Oppilaitoksen opiskeluhuoltoryhmä osallistuu THL:n ja OPH:n TEA-viisarikyselyyn parillisina vuosina.
- Opiskelijoiden terveys-, turvallisuus- ja viihtyvyykokemuksia kartoitetaan säännöllisesti.
- Kyselyjen tuloksista ja niistä syntyvistä kehittämistoimenpiteistä tiedotetaan henkilöstölle, opiskelijoille ja huoltajille.
- Oppilaitoksella on olemassa toimivat käytännöt ja ohjeet onnettomuuksien, tapaturmien sekä vaara-, konflikti- ja läheltä piti -tilanteiden kirjaamisesta ja raportoinnista sekä tilanteiden välittömästä käsittelystä.
- Mahdollisten korjaavien ja ennaltaehkäisevien toimenpiteiden käynnistämisestä sekä niiden toteutumisen ja riittävyyden varmistamisesta tiedotetaan henkilökunnalle, opiskelijoille ja huoltajille.

Opiskelijoiden osallisuuden toteutuminen

- Opiskelijakunta- ja tutor-toiminnalla edistetään yhteisöllisyyttä luomalla opiskelijoille mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua oppilaitoksen asioihin.
- Oppilaitoksessa järjestetään turvallisuuteen, terveyteen ja viihtyvyyteen liittyviä teemapäiviä, joiden ideoinnissa, suunnittelussa ja toteutuksessa opiskelijat ovat mukana.
- Opiskelijoita kannustetaan osallistumaan harrastustoimintaan ja aktiivinen osallistuminen huomioidaan.
- Oppilaitoksessa tehdään yhteistyötä kunnan nuoriso- ja vapaa-ajantoimen sekä järjestöjen kanssa.

Oppilaitoksen ja kodin välisen yhteistyön toteutuminen

- Oppilaitoksissa järjestetään tilaisuuksia ja toimintoja, joissa opiskelijoiden lähipiiri voi tutustua oppilaitokseen ja sen toimintaan, kuten esimerkiksi avoimet ovet ja asuntolaillat.
- Oppilaitoksesta tiedotetaan huoltajille oppilaitoksen opiskeluhuollon ajankohtaisista asioista.

Opiskeluhuollosta tiedottaminen	
0 = Ei toteudu, 1 = Toteutuu, mutta selkeä kehittämistarve, 2 = Toteutuu riittävän hyvin	0-1-2
<ul style="list-style-type: none"> • Tietoa jaetaan verkkosivuilla sosiaalisessa mediassa, painetuissa julkaisuissa ja alueen tiedotusvälineissä. • Tiedotusmateriaaleissa esitellään opiskeluhuollon palvelut ja yhteiskunnan opiskelijoille tarjoamat tukipalvelut • Opiskeluhuollon palvelujen esittely sisältyy opiskelupaikan saaneille lähetettävään infokirjeeseen tai opinto-oppaaseen • Opiskeluhuollon palveluja esitellään kotiväen illoissa ja avointen ovien päivissä. Palvelut näkyvät myös alaikäisten opiskelijoiden huoltajille lähetettävissä tiedotteissa • Opiskeluhuollon nivelvaihepalaverit ja tiedonsiirtokäytännöt ovat oppilaitosarjessa toimivia käytäntöjä. • Sähköiset alustat ovat niitä tarvitsevan henkilöstön käytössä niin opiskelijaryhmää kuin yksittäistä opiskelijaa koskevaan tiedottamiseen. • Perinteiset ilmoitustaulut ovat käytössä • Opiskelijoille suunnatussa tiedottamisessa hyödynnetään sosiaalista mediaa ja mobiiliviestintää. • Tiedotustilaisuuksia ja vuorovaikutteisia keskustelufoorumeita järjestetään opiskelijoille ja heidän huoltajilleen sekä sidosryhmille siten, että ne koskettavat opiskelijoita ja heidän huoltajiaan koko opiskeluajan. • Opiskeluhuollon toiminnasta tiedotetaan myönteiseen sävyyn. • Ongelmista tiedotetaan heti niiden ilmaantuessa. • Epäkohtiin puuttumisesta ja niiden korjaamisesta tiedotetaan jo asioiden käsittelyvaiheessa. Niin ikään tiedotetaan myöhemmin tehtävistä päätöksistä. <p>Kriisiviestintä</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koulutuksen järjestäjän kriisisuunnitelmasta löytyvät viestintäohjeet myös erilaisiin kriisitilanteisiin. • Kriisisuunnitelma käydään läpi henkilöstön kanssa läpi jokaisen lukuvuoden alussa. 	0-1-2
Asuntolatoiminta osana opiskeluhoitoa	
<ul style="list-style-type: none"> • Koulutuksen järjestäjän opiskelija-asuntoloissa on asuntolaohjaaja, joka kuuluu oppilaitoksen opiskelijahuoltoryhmään. • Asuntolatoiminnan avulla vahvistetaan opiskelijoiden arjen taitojen hallintaa ja opiskeluhoollon yhteisöllistä työtä kohdistetaan asuntolatoimintaan • 	

Opiskeluhuollon monialaisen yhteistyön tarkistuslista

0 = Ei toteudu, 1 = Toteutuu, mutta selkeä kehittämistarve,
2 = Toteutuu riittävän hyvin

0-1-2

Koulutuksen järjestäjällä on sopimukset lakisääteisistä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista kaikille oppilaitoksille ja yksiköille siten, että kaikki opiskelijat ovat palvelujen piirissä ja palvelut toteutuvat oppilaitos- /opetusyksikötasolla. Ammatillisen koulutuksen opiskeluhuollon palveluissa huomioidaan myös työelämäjaksot ja työssäoppimispaikat. Lisäksi opiskeluhuollossa tehdään yhteistyötä nuorisotoimen ja kolmannen sektorin kanssa.

Opiskeluterveydenhuolto

- Terveydenhoitaja osallistuu opiskeluhoitoryhmien toimintaan ja yhteisölliseen opiskeluhooltoon.
- Opiskelijaterveydenhuollossa toteutuvat lakisääteiset terveystarkistukset ja terveydenhoitaja on tavoitettavissa ilman ajanvarausta.
- Terveydenhoitajat antavat opiskelijoille terveysneuvontaa sekä ryhmätasolla että vastaanotolla henkilökohtaisissa keskusteluissa.
- Terveydenhoitaja arvioi myös opiskelijoiden terveydellisiä edellytyksiä opiskella kyseisellä alalla.
-

Lääkäripalvelut

- Määräaikaistarkastukset toteutuvat
- Lääkäripalvelut vastaavat opiskelijaterveydenhuollon tavoitteita ja opiskelijoiden tarpeita
- Lääkäreillä on riittävästi aikaa paneutua myös ongelmiä ennalta ehkäisevään yhteisölliseen opiskeluhooltoon.

Kuraattori ja psykologi palvelut

- Koulutuksen järjestäjällä on sopimus kuraattori ja psykologipalvelujen tuottamisesta sekä ohjeet näihin palveluihin ohjaamisesta
- Oppilaitoksissa tehdään uupumusta ja masennusta ennalta ehkäisevää työtä.
- Kuraattorit ja psykologit ovat ryhmänohjaajien ohella keskeisessä roolissa yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttamisessa.
- Kuraattori on keskeisessä roolissa sosiaalipalveluista tiedottamisessa ja ohjaamisessa sekä muussa verkostotyössä.
- Kuraattorin tai psykologin puheille pääsee viimeistään 7. työpäivänä pyynnöstä ja kiireellisessä tapauksessa viimeistään seuraavana työpäivänä.

Lastensuojelu

- Koulutuksen järjestäjällä on edustus oppilaitosten sijaintipaikkakuntien nuorten ohjaus- ja palveluverkostossa.
- Yhteistyö lastensuojeluviranomaisten kanssa on joustavaa ja lastensuojeluviranomaisten asiantuntemus saadaan tarvittaessa viiveettä hyödynnetyksi opiskelijan parhaaksi.
- Palveluihin ohjaamisesta on laadittu ohjeet.

Kuntoutus

- Ammatillisen koulutuksen opiskelijalla on oikeus saada asiansa käsiteltäväksi kuntoutuksen asiakasyhteistyöryhmän käsittelyyn.
- Koulutuksen järjestäjällä on suunnitelma ja ohjeet päihteiden käyttöön puuttumiseen ja tarvittaessa hoitoon ohjaukseen.

0 = Ei toteudu, 1 = Toteutuu, mutta selkeä kehittämistarve, 2 = Toteutuu riittävän hyvin	0-1-2
<p>Nuorisotoimen palvelut</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koulutuksen järjestäjä ja oppilaitokset tekevät yhteistyötä kunnan nuorisotoimen kanssa. • Opiskelijoita kannustetaan osallistumaan kunnan järjestämään nuorisotoimintaan. • Koulutuksen järjestäjällä on toimintamalli tietojen siirrosta kuntien etsivälle nuorisotyölle. 	
<p>Palo- ja pelastustoimi sekä poliisi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koulutuksen järjestäjän ja oppilaitosten turvallisuus- ja pelastussuunnitelmat on laadittu yhdessä palo- ja pelastustoimen viranhaltijoiden kanssa. • Koulutuksen järjestäjän ja oppilaitosten opiskelijahuollon henkilöstö tietävät oppilaitoksen poliisiyhdyshenkilön tai henkilöt. 	
<p>Työelämäyhteistyö</p> <ul style="list-style-type: none"> • Työpaikkaohjaajat saavat opiskeluhuollolta tarvittavat tiedot opiskelijoiden ohjaamiseksi 	
<p>Kirkon oppilaitos- ja nuorisotyö</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koulutuksen järjestäjä ja oppilaitokset ovat sopineet yhteistyöstä paikallisten seurakuntien kanssa. • Koulutuksen järjestäjä on kartoittanut oppilaitospappien, diakonien ja nuorisotyön tekijöiden tilanteen ja sopinut heidän roolistaan oppilaitosyhteisöissä. • Tapaamiset, kuten opiskelijapapin vierailut oppilaitoksessa, ovat säännöllisiä. 	
<p>Kolmas sektori</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koulutuksen järjestäjä ja oppilaitokset hyödyntävät valtakunnallisten järjestöjen palveluja, materiaaleja ja kampanjatoimintaa • Koulutuksen järjestäjä ja oppilaitokset ovat kartoittaneet oman toiminta-alueensa järjestöt, joilla on yhteistyöhalua ja -kykyä. Lisäksi on sovittu yhteistyön toimintaperiaatteista ja käytännöistä 	